

Stev. 12 Leto V. Lastniki in izdajatelj: Okrajni odbor SZDL Črnomelj, Kočevje in Novo mesto. — Izdaja vsak petek. — Urejuje uredniški odbor. — Odgovorni urednik Tone Gošnik. — Uredništvo in uprava: Novo mesto, Cesta komandanta Staneta 25. — Poštni predal 33. — Telefon uredništva in uprave 127. — Tekoči račun pri Narodni banki v Novem mestu 616-T-181. — Letna naročnina 480 din, polletna 240 din, četrtletna 120 din. — Tiska tiskarna »Slov. poročevalca« v Ljubljani.

Dolenjski

Tednik okrajev Črnomelj, Kočevje in Novo mesto

STUDIJSKA KNJIŽNICA
NOVO MESTO

OB VOLITVAH DELAVSKIH SVETOV

Za pravilno vlogo in pojmovanje delavskega samoupravljanja

Smo v dneh, ko posamezni delovni kolektivi volijo svoje organe delavskega samoupravljanja, člane delavskega sveta. O vsehini, vlogi in pomenu delavskega samoupravljanja za celotno družbo in posameznika, smo že veliko govorili in pisali, vendar še premalo. Delavsko upravljanje je povsem nova oblika družbenega gospodarstva, s proizvodnimi sredstvi družbe; je prvič v svetu uresničeno marksističnega načela, da proizvajalci sami neposredno upravljajo v imenu družbe določeno lastnino, tako v svoj prid, kot v korist celotne družbe.

Večina delovnih ljudi v proizvodnji je pravilno razumela smisel te velike pridobitve delavskega razreda in spoznala važnost delavskega samoupravljanja za krepitev socialističnega gospodarstva in gospodarstva. To nam dokazuje vedno večje zanimanje delovnih ljudi za upravljanje svojega podjetja, za njegov napredek in širjenje proizvodnje, s tem pa tudi za večji zaslužek vsakega delavca. V treh letih obstoja so se organi delavskega samoupravljanja močno uveljavili v našem družbenem gospodarstvu, njihov pomen in vloga rastejo iz leta v leto, hkrati z rastjo socialistične zavesti naših ljudi. Kakor pa je pri nas socialistična zavest v proizvodnji zaposlenih ljudi še šibka, tako je tudi pojmovanje delavskega samoupravljanja ponekod še nepravilno in mnogo phezko, gledano velikokrat le iz osebnih koristi. Sindikalne podružnice in sedanji delavski sveti so doslej odločno premovali za pojasnjevanje vloge in nalog delavskih svetov in vzgojo organov delavskega samoupravljanja. Ponekod bodo zaradi takega pomanjkljivega vzgojnega dela v zadregi za člane novih organov, z ozirom na to, da je eden lahko največ dvakrat zaporedoma član delavskega sveta.

Navzlic zgoraj navedenim pomanjkljivostim lahko ugotovimo, da je zanimanje članov delovnih kolektivov za delavsko gospodarjenje močno naraslo, kar dokazujejo predvolska zborovanja in sindikalne volitve. Sem in tja res še izstopajo osebne težnje po razdelitvi dobička, ne glede na potrebo in možnost razširitve

proizvodnje in znižanje stroškov, vendar so taki primeri vedno redkejši. Poleg izbiranja kandidatur za delavski svet, razpravljajo kolektivi tudi o možnosti izboljšanja in povečanja proizvodnje ter dvigovanja storilnosti. V podjetju »Kremen« so na sestanku zelo resno razpravljali tudi o storilnosti posameznih skupin in posameznikov. V opekarni Zalagrade moderne sušilne pravice. Člani kolektiva se v

polni meri zavedajo, kaj to pomeni za njih in za vse naše gospodarstvo, ko bodo v bodoče lahko izdelovali opeko tudi pozimi. Zato so sklenili, da bodo s prostovoljnimi delom po delovnem času pomagali, da bodo sušilnice čimprej gotove. V opekarni Prelesje so na predvolilnem sestanku resno in stvarno razpravljali o povečanju proizvodnje in bodo začeli izdelovati strešno opeko in votlake. Podobno razprav-

Dom prosvete v Črnomlju e začel služiti svojemu namenu

»Dolenjski list« je v eni prejšnjih številkih že poročal, da je Dom prosvete in kulture v Črnomlju dograjen. Prizadevni prosvetni delavci in prijatelji odra pa niti ne čakajo, da bi bila zaključena vsa dela na odru, ki še ni opremljen z vsemi potrebnimi rekviziti, ampak so že pričeli prirediti kulturne prireditve, ki vselej do zadnjega kotička napolnijo prostorno gledališko dvorano. Zabeležili smo že, da so bili črnomeljski dijaki prvi, ki so s svojo igralno družino nastopili na odru novega prosvetnega doma, kar so odlično odigrali Car Emino-vo dramo »Na straži«, v režiji profesorja Koropca.

Da bi počastili praznik delovnih žena, so gimnazijci, pionirji osnovne šole, pevski zbori in črnomeljski orkester priredili na predvečer 8. marca lepo uspešno akademijo, v nedeljo 14. marca pa so na pobudo prizadevnih tovaršic, vladjanjih v Zvezo delovnih žena, poštvalne igralke in igralci nastopili na domačem odru ter zadovoljivo odigrali tridejansko

Mire Pucove »Svet brez sovražstva«. Režijo igre je prevzel Lojze Zupanc. Pohvalno je treba omeniti pričnost vseh sodelujočih, ki so postavili dokaj težko delo na oder v pitlihi 14 dneh. Svoje vloge so odlično odigrale tovaršice Urh Lojzka, Robek Marica in Bogataj Ana, ki so dokazale, da bo bodoči KUD v Črnomlju težko shajal brez njihovega sodelovanja; prav tako so se v svoje vloge lepo vživeli Jelenčič Rezka, Jaklič Rezka, Svajger Katka, Režek Vida, Pačič Mica, Sever Andrej, Doltar Jože in Burazar Božo. Sceno je umetniško okusno izdelal Adlešič Pepi, v veiki pomoč pa je bil tel, na hitro roko zbrani igralski ekipi tudi inspicient Müller Jule.

V pripravi je ustanovitev KUD v Črnomlju, ki naj zlasti v igralsko družino pritegne čim več mladine. To je želja vseh, ki jim je črnomeljski Dom prosvete in kulture v ponos in zato srčno žele, da bi ta nova prosvetna postojanka zares v polni meri služila svojemu namenu.

Kmetijske zadrug e in prosveta

Zadruga pravila priporočajo kmetijskim zadrugam, da ustanovijo kulturne sklade, namenjene zgolj kulturno-prosvetnim potrebam na podeželju. V novomeškem okraju imamo 36 kmetijskih zadrug, od teh je pa v minulem poslovnem letu imelo kulturno-prosvetne sklade le 16 zadrug. Za prosvetne potrebe svojega kraja so imeli

največ razumevanja zadrugi na Mirni, v Mokronogu, v Skocjanu in Straži. Vendar ti skladi niso povsod služili svojemu namenu, saj nekateri upravni odbori še sedaj nazpravljajo, kam z njimi.

— letos so določili za kulturne potrebe 100.000 din, hkrati pa sami pomagali ustanoviti kulturno društvo.

Proslava občinskega praznika v Mirni peči

Občani mirnapeške občine so 16. marca slovesno proslavili svoj občinski praznik, spomin na dneve, ko so tudi v Mirni peči začeli oboroženi upor proti okupatorjem in domačim izdajalcem, sledeč klicu ljudstva in Partije. Mirnapeški sektor je dal tri narodne heroje in veliko dobrih aktivistov. Med njimi so svetla imena, veliki vzgledni borbenosti in prave dovedinske ljubezni: Katja Rupena, Ljubčev fantje in drugi. Mirna peč je prispevala časten delež naši borbi in svobodi.

Marsikje so za te sklade določili kaj skromno vsoto — v Dol. Toplicah 10.000 din, pa tudi tega denarja niso dali kulturnim društvom, češ da ga potrebujejo za lastno zadrugo kulturo. V Sentjerneju so deset tisoč din tega sklada razdelili za kulturno delo izven Sentjerneja. V Brusnicah so od 1.900.000 določili za kulturne potrebe le 20.000, enako v Dobriču.

Najboljša oblika prosvetne in politične preobrazbe na podeželju so razni zimski tečaji, kmetijski seminarji, ljudske univerze, pa tudi igre, pevski nastopi in razni kulturni programi. Vse to je pa združeno s finančnimi težavami, ki jih kulturna društva sama ne morejo premagati, saj potrebujejo odsko opremo, marsikdo pa tudi prostorov, oziroma prosvetnih domov. Vse ljudske knjižnice v našem okraju imajo le 22.400 knjig, približno pa je 67.000, toda vsled pomanjkanja denarnih sredstev se knjižnice ne morejo razviti. Kmetijske zadrug e pri tem lahko veliko pomagajo, zato naj na občinskih zborih resno pretresajo tudi vpisovanje kulturnih skladov.

Spendal je pozdravil domačine in goste, zlasti domačina heroja Efenka in njegove soborce iz NOV: Rajčarja (Miška), Ostera Adota, sekretarja okrajnega komiteja Franca Pirkovića-Corta, Maksa Valeta, predsednika okrajnega odbora Zveze borcev in druge. Slovesni govor o pomenu občinskega praznika je imel Adalbert Božič, ki je opisal, kakšen je bil mirnapeški sektor za časa narodnoosvobodilne borbe in ljudi, ki so dali za to borbo pesti, srce in kri. Dijak nižje gimnazije Vinko Saje je obično recital »Vstajao«, ženski pevski zbor pa je zapel tri pesmi.

Da se ti skladi ne uporabijo za resnični kulturno-prosvetni napredek vasi, so krivi upravni odbori kmetijskih zadrug, ki se doslikrat omejuje le na gospodarstvo in trgovino, ne čutijo pa kulturnih potreb. Krivi so pa seveda tudi prosvetni in kulturni delavci, ki še vedno niso ustvarili povezave med kulturnimi društvi in zadrugom.

Ob prvih predstavah je bila tudi skromna pa topla počrstej 30-letnice Igralske udeleževanja Mira Sajeta, ki je v »Naši krvi« igral glavno vlogo — mera (župana).

Mladini moramo pomagati

Svet za notranje zadeve pri OLO v Črnomlju je na svoji zadnji seji razpravljalo o problematiki mladinske zločinstve, nosta v okraju ter je ugotovilo, da ta neprestano narašča. Zato se je odločil, da skliče konferenco, ki naj bi raptavljala o tej rani naše družbe. Na konferenco je povabil vse, ki imajo kakor koli stik z mladino, in ki lahko s svojim delom in navesti pripomorejo, da odvrnemo našo mladino, ki je kakorkoli zabredla, od te za njo tako nevarne poti.

Sedaj so letne skupščine kmetijskih zadrug in imajo prosvetni delavci najlepšo priložnost, da seznanijo zadrug e s potrebo in pomenu takega kulturnega sklada, kajti le tako se bo lahko družino in uspešno razvijal gospodarski in kulturni napredek našega podeželja. Lep primer so zadrugi na Dvoru

Primorski pevci so obiskali Novo mesto

Lep in prisrčen je bil večer v Domu ljudske prosvete v soboto 20. marca ko so prili med nas pevci Primorci, člani zbora »Ivan Vojkova Prosek-Kon-toveli, ter dal koncert umetnih in narodnih pesmi.

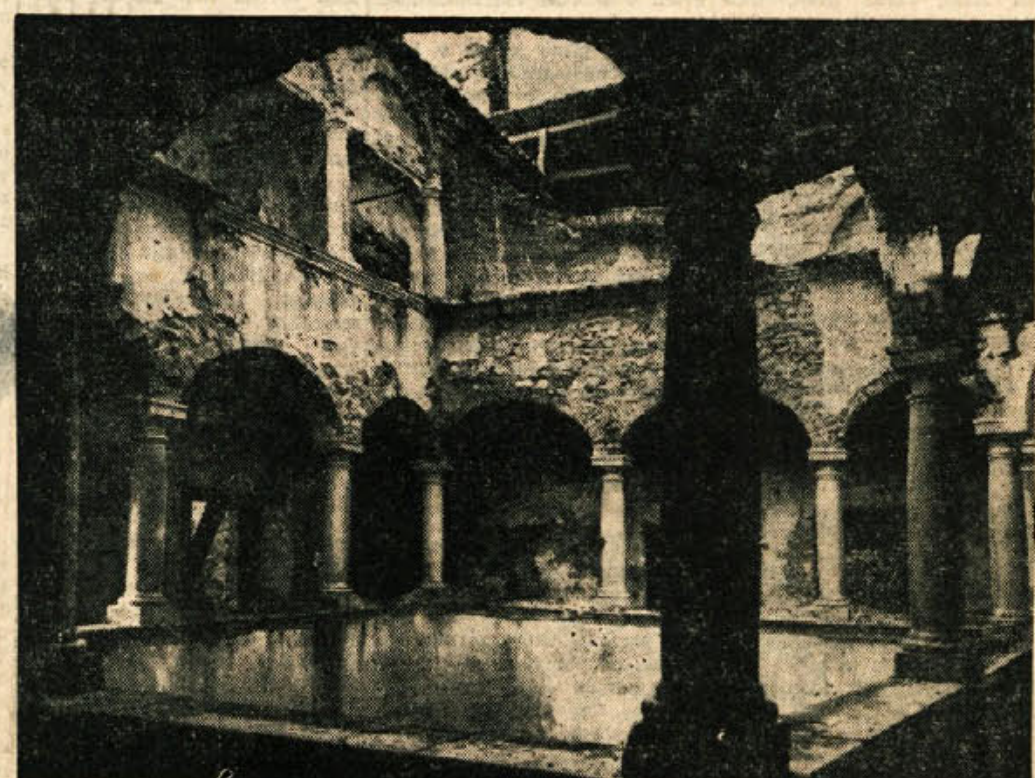
Umor v Zapotoku

V ponedeljek zjutraj 15. marca je prebivalce Zapotoka pri Sodražici pretresala novica, da je 38-letni rešetar Janez Pajnič zaklal z nožem ženo in sebe. Vzrok umora ni bil alkohol, temveč nezdrave družinske razmere. Pajnič je to storil premišljeno, ne v kakih trenutnih razburjenosti ali med

skrbstvo pri Svetu za prosveto in kulturo, ki mu predseduje prof. Tatjana Belopavličeva. Društvo prejelatuje mladine, ki pravkar ustanovljajo svoje podružnice v vseh večjih krajih Bele krajine, čakajo v bodoče velike naloge v skrbi za nemoten duševni razvoj naše mladine. Kulturna prosvetna dejavnost se bo morala okre-piti, da odvrnemo mladino od pogubnih vplivov ponekod še zavozene, iracionalno usmerjene družine itd. Pogosto so prav razvane razmere v družini krive, da mladi človek zalde na stranpoti. Vdori v stanovanja in pobegi čez mejo to potrjujejo.

Ko so se dragi gostje iz cone A pripeljali v Novo mesto, so njih »na vratih sprejeli številni Novomeščani in zastopniki organizacij; v imenu občinskega mestnega odbora jih je pozdravil in jim začel dobrodoščilo Boris Andrijašič, moški pevski zbor KD Dušan Jereb je pa zapel nekaj pesmi. Tudi gostje so pozdravili Novomeščane s pesmijo, za sprejem se je pa zahvalil njih pevovodja prof. Boštjančič.

Primorski pevci so že popoldne dali svoj program za mladino, zvečer pa koncert za novomeško občinstvo. Ljudje so dvorano napolnili do zadnjega kotička; številno so bili zastopniki tudi predstavniki oblastnih in prosvetnih forumov. Pri odprtem odru je goste najprej pozdravil predsednik okrajne Ljudske prosvete Jože Zamjen, nato sekretar mestnega odbora SZDL Leon Perha-vec, predsednik bršlinske Svobode Karel Smauc z dvema pionirskoma in podpredsednik KD Dušan Jereb Polde Cigler. Pevci so dobili nekaj lepših daril in tudi šopek nageljnove. Za pozdrav darila in sprejem se

Arkadno dvorišče na Starem gradu, ki je edino vsaj v glavnem ohranjeno v enem najstarejših dolenjskih gradov. Nužno ga je treba rešiti in obnoviti (glej tudi članek na 2. strani današnje številke)

Letošnja gospodarska pomoč republike dolenjskim okrajem

Iz dnevnega tiska in poteka razprav pri odbori za gospodarstvo republike Ljudske skupščine je razvidno, da je predlagal Izvršni svet Slovenije za investicije na Primorskem, Kočevskem in Dolenjskem iz sklada za gosp. pomoč 2 milijardi 100 milijonov din za razvoj industrije, kmetij-

stva, prometa, gostinstva in turizma ter za stanovanjsko-komunalno dejavnost. V celoti so za zaostale okraje predvidene investicije v znesku nekaj manj kot 3 milijarde din, ki bodo vložene predvsem v razvoj industrije. Narodni dohodek v zaostalih okrajih se bo povečal za 68%, gospodar-ska pomoč pa bo omogočila zaposlitve okoli 1450 novih delavcev.

bi ga proizvajali predvsem za izvoz. Z investicijami bi povečali tudi proizvodnjo opekarne Zalag na 2 milijona zidakov, 2,5 milijona votlakov in poldrug milijon strešnikov. Pri Novem mestu bi uredili tudi postajo za umetno osemnemanje, ki je za nadaljnji razvoj živinoreje v okraju velikega pomena.

»NAŠA KRI« V NOVM MESTU

Po Klobčičevih »Materi« in Beniljevi »Ljubezni tréh krajih« je igrala družina KD Dušan Jereb uprizorila Finžgarjevo ljudsko igro »Naša kri«, v režiji Poldega Ciglerja.

V Beli krajini naj bi dobila investicijska sredstva predvsem tale podjetja: Rudnik v Komžarici, tovarna učil in Belokranjska železolitarna, ki se bosta združili in začeli izdelovati lažje kmetijske stroje, obrat podjetja »Telekomunikacije« v Semiču ter tovarna »Belsad« v Črnomlju.

Na Kočevskem bi uredili večje kovinsko podjetje in kemično tovarno za proizvodnjo lepil. Urejen bo med drugim tudi jez na Rinzji. Predvidena so sredstva za začetek gradnje kočevskega vodovoda pri Stari cerkvi, za razširitev ribniškega vodovoda, za vodovod v Starem trgu ob Kolpi, za vodovod Višje-Zvirče, za vodovod v Dol. Toplicah in za ureditev vodovoda v Novem mestu, pri katerem sodeluje tudi JLA z večjimi denarnimi sredstvi.

Finžgar je priljubljen dramatik na naših odrih. Četudi »Naša kri« ni njegovo najboljšo odsko delo, vendar spada med tiste igre, ki bodo še dolgo, in upravičeno ostale na repertoarju naših pedagških odrov. O tem priča tudi novomeška predstava, saj so igro ponovili štirikrat in je bilo vsakokrat razprodano. Tokrat so prvič nastopili na odru tudi člani nedavno osnovanega mladinskega odseka pri KD Dušan Jereb, ki so nakazali nekaj dobrih talentov.

Ob prvih predstavah je bila tudi skromna pa topla počrstej 30-letnice Igralske udeleževanja Mira Sajeta, ki je v »Naši krvi« igral glavno vlogo — mera (župana).

V načrtu gospodarske pomoči so predvidena tudi sredstva za razširitev industrije marmorja v Gradacu in za modernizacijo proizvodnje suhe robe v Sodražici. Več bomo o posameznih načrtih pisali, ko bo pomoč odobrena.

Zimski tečaji na Radovici

V dolgih zimskih mesecih je letos posebno uspešno zaživelo delo za izobraževanje mladine in žen zadrug e Radovice ter okolniških vasi. V razne tečaje je bilo vpisanih 89 oseb, ki jim je učitelstvo v 38 urah povedalo marsikaj zanimivega, praktičnega in koristnega. Skoraj vsak dan v tednu so bili v popoldanskih in večernih urah šolski prostori kot sumeci panji, iz katerih je čisto odmevala pesem. Večerne ure niso bile nikoli predele ali prekane, saj poljsko delo počiva.

V gospodinskem tečaju so žene —zadrug e poslušale predavanja o gospodinstvu, vzgojstvu, hranilstvu, konzerviranju in kuhinju. Pobudo, da so se letos v gospodinskem tečaju organizirale žene, je dala Režek Ana z Radovice, okrajna deleg. žen zadrug e.

Občni zbor zadrug e v Jurjevici

Ob zaključku tečajev želimo, da bi se kulturno-prosvetna dejavnost nadaljevala in da bi tudi oni, sicer redki, ki so zdaj stali ob strani, spoznali korist izobraževanja in lepote skupnega družabnega življenja na vasi. Z. O.

Ob prvih predstavah je bila tudi skromna pa topla počrstej 30-letnice Igralske udeleževanja Mira Sajeta, ki je v »Naši krvi« igral glavno vlogo — mera (župana).

KDOR LJUBI SLOVENSKE KNJIGE, SE VPISJE V PERSERNO DRUŽBO

ranj obliki s petjem in plesom in v tržski narodni noši izvajali posamezni solisti.

Po koncertu je bil v hotelu Kandija prirejen za primorske pevce družabni večer. V nedeljo so primorski pevci zapeli v starodavnih Pleterjih in v Sentjerneju, kjer so bili prav tako toplo sprejeti.

VREME

za čas od 26. III. do 4. IV. Nestalno, deževno in hladno vreme. V 31. nih nočeh slana. — 30. ali 31. marca ter okrog 5. aprila dolgotrajnejše deževje.

In da bi videli hitro izdelane cekarje in copate iz koruznega lileja, ki so jih spletle žene, dekleta in šolski otroci! Ko bi prej vedeli, kako se s pridom uporabljajo, bi za zdaj gotovo ne primanjkovalo. Z umetnostjo pletenja jih je seznanila Sutlija Kriština iz Zilji pri Vinici. Hvaležni tečajniki so jo obdarovali z lepimi darili.

Opozarjamo Vas na »ZLATOROGOVO« stojnico številka 94 V PAVILJONU C — II NA SPOMLADANSKEM ZAGREBŠKEM VELESEJMU!

Ali je res treba podreti vse gradove? Slabo pripravljen občni zbor KZ Velika Loka

Dolino ob Krki so včasih radi imenovali dolino gradov. Prvi tako oznako pa bi lahko nosila prenekatera slovenska dolina in pokrajina. Danes ob naši Krki, razen dveh, treh manj pomembnih grajskih stavb, popotnikovo oko zadene le ob bolj ali manj razdejane razvaline nekdanjih gradov.

Kako je pravzaprav s to stvarjo? Kdo ima prav: tisti, ki trdi, da je treba preostanke gradov podreti in raznesti, ali tisti, ki pravijo, da je treba ohraniti, kar se je ohranilo, oziroma celo popraviti in obnoviti razdejani grad, kjer je to še mogoče? Prvi radi uporabljajo slabo razumljivo frazo, češ fevdalstvo je treba uničiti, torej treba uničiti grad. Drugi se sklicujejo na kulturno-zgodovinsko in umetniško vrednost grajskih arhitektur.

Uporaba je dolžnost nas vseh Cesar pa ni več mogoče obnoviti, je treba ohraniti in pred nadaljnjim razpadanjem zavarovati kot spomenik, ki hrani v sebi še vse značilnosti časa, v katerem je nastajal.

Povsem jasno je, da v leđih socialistične igradnje naše domovine, sprito premnogih najnejših potreb, tej zaščiti naše kulturne imovine nismo mogli posvetiti posebno skrb. Prepričani pa smo, da že prihaja čas, ko bo tudi v tem oziru mogoče storiti več. Da naša ljudska oblast o tem temeljito vodi račun, je dokaz že to, da so v vseh naših republikah ustanovljeni Zavodi za spomeniško varstvo in je za vsa država izdan skupen Zakon o zaščiti kulturnih in prirodnih znamenitosti. Prav

tak poseben zakon pa je že od leta 1948 v veljavi tudi za LRS. Ker so torej vsi naši kulturno-zgodovinski, umetniški itd. spomeniki — med tje je treba šteti seveda tudi grajske arhitekture — obenem s prirodnimi, narodopisnimi krajinskimi itd., skupna kulturna last vsega našega ljudstva, jih je naša ljudska oblast z zakonom tudi zaščitila in prepovedala vsako samovoljno nadaljnje uničevanje in raznašanje. Prav v tem smislu je tudi Okrajna ljudska skupščina novomeškega okraja v oktobru 1951 sklenila sledeče:

»Ker ljudstvo in krajevni faktorji uporabljajo grajske razvaline kot kamnoolome in s tem uničujejo arhitekturne predmete kulturno-zgodovinske vrednosti, naj KLO opozore vse

lastnike, ki posedujejo grajske razvaline, da nosijo v mejah zakona vsa materialno in kazensko odgovornost, če bi se nadalje brez odobritve OLO rušili in odvažali kakršnih koli material in gradov.»

Letos je bila pri svetu za prosveto in kulturo OLO osnovana posebna Komisija za spomeniško varstvo, ki je v mejah svojega področja posvetovalni organ Sveta in s tem OLO ter vodi obenem neposredni nadzor tudi nad gradovi, oziroma njihovimi ruševinami.

Torej ne samovoljno in iz lastne koristljivosti podirati preostanke gradov, ampak strogo očistiti in zavarovati, kar to po svoji pomembnosti in vrednosti zasluži, je naša dolžnost!

J. J.

Sedmega marca je imela letni občni zbor splošna kmetijska zadruga Velika Loka. Za razliko od lanskega občnega zbora je bil letošnji kaj slabo pripravljen in temu primerno je tudi potekal. Upravni odbor ni dal točnega obravnave celoletnega poslovanja zadruga kot celote in posameznih odsekov. Pregled dela je bil prikazan samo v grobih, površnih obrih.

Upravni odbor je med drugim poročal, da doslej ni bilo mogoče prenesti trgovine iz prvotnega lokala v zadrugin dom, ker baje na izložbah in

vratih ni rolet. Ni pa povedal številke, koliko zadruga plačtuje najemnine za privatni lokal in opremo, ki znaša prav gotovo tretjino amortizacije zadrugnega doma, medtem ko novi lokal in oprema v zadruginem domu čakata zadržno trgovino. Tajniksko poročilo, ki je bilo prebrano v odsotnosti tajnika, je navajalo samo težave, ki so posledica poslovanja prejšnjega upravnega odbora, kot je bilo rečeno.

Pri razpravi o poslovanju lesnega odseka sta upravni in nadzorni odbor utajila pred

zadružniki, da imajo že revizijsko poročilo o poslovanju odseka. Upravni odbor je tri dni pred občnim zborom praj pred poročilo s priporočilom, da ga prebere na občnem zboru, vendar odbor tega ni storil, ampak je trdil, da poročila še nima. Upravni odbor tudi ni pojasnil zadruginom, kako je bilo z doplačilom močnejšim kmetom za razliko v ceni med semenskim in merkantilnim krompirjem. Čeprav ima zadruga okrog 150 članov, ki imajo plačan delež, je bilo te podpore deležnih komaj 30% članov, in še to najbolj premožnih. Videti je, da so upoštevati načelo: »Daj takemu, ki mu je že bog dal; kaj boš dajal revežu, ki nič nima!«

Skratka, občni zbor je bil zelo slabo pripravljen, zato je tudi slabo potekal. Posledica tega je bila, da zadrugini nisov novemu upravnemu odboru naložili nobenih konkretnih nalog za bodoče delo.

A. G.

GOJIMO BRESKVE!

V Beli krajini imajo breskve zelo ugodne pogoje za svojo rast. Skoro v vsakem vinogradu je opaziti med vinsko trto tudi breskve. Običajno niso cepiljene, temveč so zrastle iz semena kar na tistem mestu, kjer so sedaj. Čeprav niso negovane, vidimo, da bi v nekaterih pred-

breskev, še nekaj o škropljenju. Na listju se namreč spomladi pogosto pojavi bolezen — kodravost, najnevarnejši sovražnik breskev, ki dostikrat povzroči, da listje popolnoma odpade. Drevo sicer pozneje požene nove liste, ki pa se razvijajo na račun novih poganjkov in plo-

dov. Tako drevo ji neoporno proti zimskim pozebam. Breskve, ki jo večkrat napade kodravost, se v nekaj letih posuši.

Ob koncu preteklega meseca je poskušal 120 let stari, bil naš poselek velik izdal svoj slovit Sonetni venec. Ta dogodki smo prispeli v lepo prireditelju, pri kateri je naša igralna družina prikazala 2. in 3. dejanje Visoke pesmi like Västretene in so sodelovali mešani zbor, solisti in godba. Režirala je igra Tončka Skerjavca.

4. marca nas je obiskal in. prof. Zabeč iz Novega mesta, ki je na poljudnem način ob mikroskopsko obiskovalnik RK povedal toliko lepega, da so bila dekleta izredno zadovoljna v prodavalstvu hvalčena.

Tudi na praznik žena nismo pozabili: z lepo prosilavo smo se oddelžili ženam borkam: primorne deklaracije, petje zboru in samospesi so poživili srčnosti. Zene in matere padli je tukaj organizacija SZDL pogostila. Listi dana popoldne je Zimska kmetiška z lepo akademijo pod vodstvom Albana Čuček pokazala, da so se tudi na kulturno prosvetnem polju izobraževali.

11. marca je zaključil svoje delo tečaj BK za zdravstveno izobrazbo ženske mladine, ki je pod vodstvom predmetne učiteljice Marice Marinčeve prav lepo uspel. Saj ga je tudi ob hudih zimskih dnevih obiskovalo 79 deklet iz vseh krajev naše občine. Največ predavani je imela med. sestra Tončka Rošljava, strokovna učiteljica Sontrak Anica pa jih je seznanila s praktično kuhno.

14. marca je bila v osnovni šoli na trgu zelo lepo uspeša razstava izdelkov Zimske gospodarske šole: v eni učilnici so bili vabljivi izdelki kuharske umetnosti, ki so jih učence napravile pod vodstvom učiteljice Sontrak Anice, drugi učilnica dela, ki jih je učila Marica, v tretji pa je kmet. tehnik Jožica Čudovanova lepo uredila vrtnarski in sadjarski kotiček.

Isti dan so se zbrali v Šentjernejski števili delegati na občinsko mladin-

sko konferenco, ki jo je prav spretno vodil učitelj Lojze Kikelj ob živahnem sodelovanju zastopnikov posameznih krajev. Razpravljali so o številnih važnih vprašanjih in sprejeli razne sklepe.

16. marca je Moštno luskovno gledališče iz Ljubljane razveselilo mlade in stare gledalce z igro Tožave Petričičeve mame. Navdušeni gledalci vseh let naše občine, ki so popoldne napolnili dvorano do zadnjega kotička, so vsi sodelovali, izražali veselje, zadovoljstvo in ogorčenost. Zvečer pa so prišli tudi odrasli na svoj račun.

21. marca je bil ob izredni udeležbi in ob navzočnosti sekretarja Okr. odbora SZDL Jožeta Plavca in ing. Lazzarja, ki je imel tudi pre-

datvanje, občni zbor KZ, ki je razvil razne hibe, pa tudi dobre strani, zlasti pozitivno delo raznih odsekov, ki so kljub finančnim težavam precej napravili za dvig kmetijskega.

Popoldne nas je obiskala igralna družina DPD Svoboda Zasavje iz Trbovlj, ki je ob polni dvorani odlično prikazala komedijo Ladislava Fedorja Matura. Pred predstavo smo doživeli izredno presenečenje: pevski zbor Trbovlčan, ki se je na svoji turneji oglašil tudi pri nas, je pod odličnim vodstvom pevkovalce prof. Boštjančiča dovršeno zapel več kratnih pesmi, ki so jih hvalčili poslušalci sprejeli z viharom odobravnjem.

Pri razpravi o poslovanju lesnega odseka sta upravni in nadzorni odbor utajila pred

Zadružniki v Žužemberku se malo zanimajo za svojo zadrugo

Od 340 članov žužemberške zadruge se jih je občnega zbora udeležilo le 57, kar je hudo porazno za zadrugo zavešt članstva. Veseljejo sliki so pokazala poročila, saj so prigrisodarili 378 tisoč dinarjev dobička. Poleg trgovskega odseka je bil najbolj delaven sadjarski, ki ga je vodil strokovnjak tov. Blatinik.

Zadruga bo iz čistega dobička prispevala 100.000 dinarjev za zaitranje sadnih škodljivcev, zlasti kolaradarja, ki se pri nas zelo bohoti, in krompirjeve plesni. Nabavili bodo škropivo in zaščitne oblike ter organizirali dve ekipi. Drugi odseki so bili le bolj na papirju. Premalo se je zadruga posvetila odkupu, ki je glavna panoga, in so zadrugini svoje pridelke prodajali v sosednjih zadrugah. Dobro je poudaril predsednik gospodarskega sveta pri OLO Maks Vale, da je potrebna pri odkupu komercialna sposobnost; treba je znati poiskati trg za prodajo. Zimski kmetijski tečaj ni uspel, krivi so zadrugini, ki niso hoteli pošiljati mladine. Zaradi nemožnega stanja je bila ukinjena ekonomija. Tov. Vale je

svetoval, naj si uredijo plemenilo postajo in semensko službo. Oblast bo pomagala s cementom po znižanih cenah, da si zadrugini čimprej uredijo greznice.

S. H.

Izpred sodišča

Na 8 mesecev zapora je bil obsojen pred okrožnim sodiščem v Novem mestu A. Z. iz Dolnje Nemške vasi pri Trebnjem. Po smrti staršev je mlad prišel v slabo družbo. Iz želje po udobnem življenju je ukradel pri svoji sosedni enkrat 4.000, drugič pa 9.200 din, čeprav je imel pri »Pionirju« zaposlitev in doma brezplačno stanovanje, sosedu pa je rečna stanilka. Poleg zapora mora plačati tudi 3.000 din, stroške postopka ter 300 din povprečnine.

S tujim medom sta se napravila posladkati Jože Smrekar in mlajši mladoletnik F. N., oba iz občine Šentvid pri Stični. Ponoči sta vlomila v čebelnjak posestnika Ignaca Miklavčiča v Mišjem dolu, zadržala en panj čebel, potem pa so ju prepoznali. Smrekarja je okrožno sodišče v Novem mestu obsodilo na 6 mesecev zapora, pogojno za dobo dveh let, mladoletnika pa na 3 mesece, pogojno za eno leto. Smrekar mora plačati tudi škodo 3.000 din in stroške postopka ter 300 din povprečnine.

Pet mesecev ob sedel po razsodbi okrožnega sodišča tudi Jože Šepc, kopač v rudniku Kočevje, ker je v pijanem stanju hudo žalil pokojnega Borisa Kidriča in oficirja J.L.A. Morda bo ta razmeroma mila kazen dobro vplivala nanj, kajti priče so povedale, da se rad napije in takrat vse vprek kritizira.

Sef osebnega avtoprometa pri GAP v Kočevju D. je na cesti Kočevje—Stalcerji tako hitro vozil z osebnim avtomobilom, da je trčil ob tovorni avtomobil. Materialna škoda je bila sicer majhna, toda oba sopotnika v osebnem avtu sta dobila hude telesne poškodbe. Obsojen je bil na 6 mesecev zapora, plačilo GAP škode v znesku 2.000 din, stroške postopka in 500 din povprečnine.

Zložba zemljišč

Vedno tarnamo, da je pri nas, posebno v Beli krajini, revščina doma in da kljub vsemu pri zadevanju posameznikov, oblasti in kmetijskih strokovnjakov ne dosežemo izboljšanja.

Kje je vzrok? Brez dvoma je ena glavnih ovir vsakemu napredku in dvigu življenjskega standarda velika razkasanost kmetij. Naš kmet je delaven človek, ki v največjem samozatajevanjem in poštovanju prenaša velika bremena, ki ga leto za letom pritiskajo k tlom. Zares, naš kmet lahko služi za vzgled vsem ostalim stanovom, kako je treba prenašati križne težave. Gara od ranega jutra do pozne noči in dan za dnem tarna nad obilico dela, ki ga povzroča prav razkasanost kmetije.

Najbolj se čutiljo posledice razkasanosti v Beli krajini, kjer je prišlo pred vojno na 16.369 davkoplačevalcev 239.620 zemljiških parcel. Srednji kmet z 18 do 20 hektarji zemlje je imel in ima še danes tudi do 100 parcel. Nekatero so tako majhne, da sploh ni vredno iti tja z vozom, ampak lahko vse znosi v narbnem košu. Pomislimo samo,

kako je to zamudno. Po predvojni statistiki je 87 odstotkov dobre rodovitne zemlje potrebno zložbo. Na ta način bi pridobili tudi precej dobre obdelovalne zemlje, ki jo danes zavzemajo meje, zarašči omajki, nepotrebne steze in pota. Velikega pomena bi bilo to danes, ko nam tako primanjkuje dobre rodovitne zemlje.

Koliko laže bi kmet obdelal svojo zemljo, če bi bila bolj strnjena in v večjih kosih. Koliko dragocenejša časa izgubi s hojo z ene na drugo njivo. Koliko zamudi z neprijetnim obračanjem vprežne živine pri oranji na majhni njivi. Nerodno je tudi, kadar moramo na svoje parcele voziti gnoj ali odvažati pridelke čez tujo parcelo. Skrajna ni kmeta, da ni prisiljen voziti po tujem svetu. Ob kosih je zamudno, ko pripeljemo domov petkrat z malih travnikov, pa je komaj za dober voz krme. V jeseni, ko pasemo živino, bi bilo komaj, da bi imela vsaka žival svojega pastirja.

Marsikateri mlajši gospodar niti ne ve za vse svoje parcele, zlasti v gozdu. Kako naj potem ve za vse meje in mejnike, ko

pa je nekatera parcela široka komaj nekaj korakov. In vsakdanji prepri zaradi meje, pašne, kokoši, voznje čez tuji svet! Koliko stanejo razne takse, komisije in tožbe. Zapravijo se težki tisočaki za ped zemlje, ki bi jo vso lahko odnesel v naramnem košu, namesto da bi si sosedo vzajemno uredila svoji kmetiji. Nekateri, ki so najgenjeji k tožarenju, se odnehajo pred, kolikor niso popolnoma poraženi. Ali ne bi bilo bolj pametno, da bi za ta denar naredili gnojlišča, gnojne jame, hleve in drugo?

Razkasanost gospodarstva tudi ne more izkoristiti novejših in praktičnih načinov obdelovalne zemlje niti uporabiti strojev, ki bi kmetu olajšali delo in poenostili proizvodnjo. Vsak napredek kmet bi rad svoje pridelke proizvajal čim ceneje in dobil čimveč in boljših pridelkov, ker le s cenami in kvalitativnimi pridelki je mogoče doseči uspeh na trgu in vzdržati konkurenco. Pri tako razdrobljenem gospodarstvu pa ni mogoče napredke nobene kmetijske panoge. Najbolj se zoperstavlja propadanju vinogradništvo, zato

posesnikov ene vasi. Brezplačno sta bila urejena tudi kataster in zemljiška knjiga.

Po vojni so nameravali storiti nekaj podobnega z množičnim vstopom kmetov v obdelovalne zadrug. Ideja je bila lepa in mikavna, toda zaradi nezaupanja našega kmeta do vsake nove gospodarske preumeritve, brez otipljivih dokazov za izboljšanje njegovega položaja in ker je zaradi dolgoletnih tradicij navezan na svojo zemljo, ni hotel stopti v zadrugo.

Kolikor je bilo pred vojno storjenih zložb, so povsed zelo zadovoljni. Tudi tisti, ki so prej godrnjali in zabavljali. Popolne zložbe v hriboviti in kamnitih predelih seveda ne bo mogoče urediti. Toda če bi bila urednična vsaj delno, bi že bil to velik korak k napredku. Trditve nekaterih brezbržnikov in le nase mislečih ljudi, češ da je zložbo nemogoče zaradi različnih terenskih prilik in različnih sestav in kakovosti zemlje, ne držijo. Treba je le dobre volje, volje do napredka, volje napraviti uslugi tudi sosedu-mejnaju in odstraniti vse pomsleke. Trditve, da je za nas dobro, kar je bilo dobro za naše prednike pred 100 leti, ne velja. Za go spodarsko okrepitev našega kmeta moramo najti nove pridobitvene viire, kajti danes to

vprašanje ni tako enostavno, kot je bilo nekoč. Če se kmet ni mogel preživljati od svoje zemlje, je povezal culo in hajdi čez lužo v deželo dolarjev.

V starejši dobi ni bilo zasebne lastnine ne razredov in torej tudi ne izkoriščanja človeka po človeku. Zemlja je bila last vseh, potem pa so si jo začeli deliti. Nekateri so si prisvajali večja zemljišča in si kopičili bogastvo. Kako pa je prišlo do delitve oziroma drobitve kmetičke zemlje? Naši predniki so bili v velikih denarnih stiskah. Gospodar, ki je prevzel kmetijo in ni mogel izplačati dote bratu ali sestri, je vsakemu dal del gozda, njive ali vinograda. Kmet, ki je imel dva sina in je nametil vsakemu pol grunta, je razdelil vsako parcelo na dvoje. Poznejši rod je zopet delil in tako so nastale male, ozke parcelice, široke komaj nekaj korakov. Se danes je mnogo primerov, ko imata dva kmeta eno tako parcelo razdeljeno med seboj na dvoje. Seveda so prepri na dnevnem redu. Družine se ravnsajo med seboj, obmetavajo z najgršimi izrazi in včasih tudi s krepleci. Zenske pa si, ko so izžepale že vse slovar raznih naslovov, kažejo jezike. Če koga ali kaka druga sosedova žival stopi na njen svet, že prileti krepelce izza vogala.

Z malo potrpežljivosti in dobre volje bi si kmeta lahko lepo uredila medsebojne odnose, lepo bi si arondirala in zamenjala zemljo, si vzajemno uredila svet okrog svojih domačij. Marsikje je okrog domačij tuj svet, ki bi ga sosedu z lahkoto zamajjala. Ravno tako tudi njive, travnike, gozdove itd. Zivljenje bi postalo znošnejše in življenjski standard bi se visoko dvignil.

Desetletni perspektivni plan za zboljšanje kmetijstva, bi moral to upoštevati v prvi vrsti, sicer bo vse prizadevanje za izboljšanje gospodarstva brez prave osnove. Zakonodajni odbor in naši ljudski poslanci bodo tu imeli hvalno delo za zboljšanje življenjske ravni v svojem delokrugu.

Zakon o zložbi zemljišč bo moral ustrezati današnjemu razvoju in se ne bo smel ozirati na razne kaprice posameznikov, ki bi to delo le zavirali. Začeti bo treba z delom, v kolikor ne bo to urejeno v zadruginem smislu, bi pa kako drugače in to čimprej, ker to bo šele osnova za razvoj ostalih gospodarskih panog.

Zadnji čns bi že bil, da se dvigne tudi življenjski standard belokranjskega kmeta.

Belokranjski kmet

SOLEA EMULGIT za SONČENJE
ULTRA OLJE za višinsko sonce

